

УДК 070.41.0.045

АВТОРСЬКЕ РЕДАГУВАННЯ НА ЕТАПІ ПІДГОТОВКИ ТВОРІВ ДО ПЕРЕВИДАНЬ

А. М. Носко

*Бердянський державний педагогічний університет,
вул. Шмідта, 4, Бердянськ, 71100, Україна*

Розглянуто процес авторського редагування як невід'ємної складової творчого процесу, що розпочинається з задуму й остаточно не завершується після опублікування творів. Акцентована увага на основних аспектах процесу редагування українськими письменниками кін. ХІХ – поч. ХХ ст. (І. Франком, М. Коцюбинським, Б. Лепким, В. Стефаником) власних творів під час підготовки їх до перевидань. Спираючись на документальні свідчення, зафіксовані митцями в епістолярній спадщині, використовуючи спогади про письменників, а також передмови й післямови до видань, усі аспекти редагування проілюстровано прикладами, підкріплено міркуваннями та поясненнями до внесених правок самими авторами.

Ключові слова: авторське редагування, творчий процес, епістолярій, перевидання, прагматика, правопис.

Постановка проблеми. Традиційне тлумачення процесу авторського редагування зазвичай зводиться до його розуміння як останнього контрольного етапу творчого процесу митця, що передує друку, однак насправді це не зовсім так. Саморедагування є невід'ємною складовою текстотворення: воно має місце і під час зародження задуму, і в процесі написання тексту, і навіть після опублікування творів. Яскравим свідченням цього слугує досвід літературної роботи класиків української літератури — І. Франка, М. Коцюбинського, Б. Лепкого, В. Стефаника, які, як відомо, гармонійно поєднували свій письменницький хист із редакторською діяльністю. Творчі процеси митців цікаві для нас як джерела, які можливо використовувати для акумуляції розпорошених відомостей про історичні процеси формування української науки про редагування. Уявлення митців про працю редактора викристалізувалися насамперед у процесі власної роботи над словом: на основі авторського редагування вироблялися критерії оцінки твору, техніки та методики правки, згодом їх було узагальнено й систематизовано, вони перетворювалися на правила й рекомендації, які застосовувалися до редагування текстів своїх колег. Саме досвід редакторської діяльності українських письменників став підґрунтям створення національної теорії видавничої справи та редагування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Перший крок до всебічного дослідження проблем саморедагування на українському матеріалі робить у працях В. Галич, яка хоч і не мала за мету якнайповніше описати цей творчий процес, але наполегливо проклала шлях для майбутніх дослідників у цій галузі. Звертаючись до питань авторського редагування в контексті вирішення власних наукових завдань, вона не фрагментарно означила, а наголосила на необхідності подальшої розробки зазначеної проблеми у монографіях «Антропонімія

Олеся Гончара: природа, еволюція, стилістика» (2002), «Олесь Гончар — журналіст публіцист, редактор: еволюція творчої майстерності» (2004), «Поетика публіцистичного тексту (на матеріалі творчості Олеся Гончара)» — (2006). У подальшому вчена засновує наукову школу з проблем дослідження авторського редагування. Процес авторського редагування Олеся Гончара розроблявся також, зокрема, в дослідженнях О. Куцевської «Саморедагування Олесем Гончаром публіцистичного твору: модифікація, прагматика, інтерпретація» (2010 р.) та А. Дроздової «Авторське редагування художнього твору в параметрах соціального простору і соціального часу: творча лабораторія Олеся Гончара» (2013 р.).

Мета статті. Дослідити аспекти авторського редагування опублікованих творів письменників кін. XIX – поч. XX ст. під час їх підготовки до перевидань. Об'єктом дослідження стали свідчення І. Франка, М. Коцюбинського, Б. Лепкого, В. Стефаніка, задокументовані в їх епістолярній спадщині, а також спогади про митців, передмови й післямови до їх видань.

Виклад основного матеріалу дослідження. Незважаючи на чималу кількість нових творчих намірів, які потребували наполегливого опрацювання та словесного оформлення, письменники не переставали звертатися й до тих творів, що вже вийшли друком, прагнучи подарувати їм «нове життя». Процес перевидання, виходячи з сучасного потрактування цього терміна, не обходився без складової саморедагування. І хоча однастайності в тлумаченні поняття «перевидання» й досі немає, наявні визначення в будь-якому випадку пов'язують його змістове наповнення з коригуванням. С. Антонова означає його як «кожну нову публікацію, що відрізняється від попередніх мінімумом номером друкарського замовлення або ж змінами як змісту (основного тексту), так і оформлення» [1, с. 478], М. Тимошик дає власне визначення: «Це кожне наступне видання випущеного раніше твору або збірки творів, незалежно від часу, місця і видавця першого видання та змін у його змісті, структурі чи оформленні» [2, с. 351].

Епістолярій письменників кін. XIX – поч. XX ст. у поєднанні з іншими письмовими свідченнями (наприклад, передмови та післямови до видань, спогади) допомагає встановити факт наявності саморедагування, а в окремих випадках здійснити конкретизацію внесених правок (виправлення, доповнення, переробку) та подати їх роз'яснення. Листування І. Франка, В. Стефаніка дають нам найбільше ілюстративного матеріалу для опису саморедагування під час перевидань; меншою мірою представлена правка у М. Коцюбинського та Б. Лепкого.

Зазвичай автори в тісній співпраці з редакторами та видавцями обговорювали доцільність утручань до тексту, з'ясовували обсяг переробки матеріалу, характер унесених змін. Разом вирішували й питання стосовно скорочення найменш цінної або застарілої інформації чи, навпаки, збільшення матеріалу, реформування композиційної складової.

Внутрішні імпульси, які спонукали письменників перевидавати власні твори, є досить цікавим творчим явищем, що потребує осмислення в теорії

видавничої справи та редагування. Маємо справу з так званим «світоглядним саморедагуванням», адже від моменту першого видання до підготовки наступного іноді минали роки. Змінювався рівень і зміст знань письменників, їх інтелект, світогляд — відбувалися зміни в сприйманні та розумінні дійсності, вони розмірковували й бачили світ по-іншому. Л. Левчук стверджує: «Роль праці в процесі творчості протягом життя митця зростає й набуває нового значення. Якщо на початку творчого життя праця — це навчання, опанування професії, то в роки творчої зрілості потрібне постійне вдосконалення й утвердження художніх досягнень. Разом із майстерністю в кожного справжнього митця зростає вимогливість до власної творчості, загострюючи почуття відповідальності перед самим собою, своєю добою, перед народом» [3]. Відповідно, і власні твори з огляду на зростання літературної віртуозності, еволюцію поглядів з позицій пройденого часу видавалися недосконалими, наївними, слабкими.

Так, М. Коцюбинський у листі до редактора «Літературно-Наукового Вістника» В. Гнатюка від 24 вересня 1899 р. у зв'язку з передруком у цьому журналі своїх давніх оповідань із часописів «Правда», «Зоря» та «Житє і Слово» звертається до свого адресата з побажанням ще раз попередньо їх переглянути й «дещо змінити, дещо викинути або поправити» [4, с. 235]. У листі Б. Лепкого до О. Барвінського від 12 січня 1926 р. також висловлене бажання письменника переглянути твори, що вийшли друком. Митець наперед налаштовується свіжим поглядом оцінити свою творчість і озвучує прохання надіслати вирізки його оповідань і віршів з львівського часопису «Руслан», «бо, може б, що переробив, або, прочитавши, написав наново» [5, с. 222].

Суб'єктивний фактор підкріплювався низкою соціокультурних та історичних чинників кін. ХІХ – поч. ХХ ст. (цензурні утиски, правописні «війни», становлення літературної норми), а також ситуативним контекстом, як-от, вплив критичних відгуків, реконтекстуалізація, що становить собою зміну контексту, а саме: зміну «комплексу мовних, літературних та культурних факторів, що формують ситуацію сприйняття тексту» [6, с. 36], а власне, йдеться про читача нової доби.

Важливою для автора та редактора під час підготовки творів для передруку була робота над їх адаптацією до вимог нового видання. Про врахування цільового призначення журналу його читацької аудиторії розповідає лист І. Франка до чеського публіциста й редактора часопису «Slovansky přehled» (м. Прага) А. Чорного від 5 жовтня 1910 р. Письменник пропонує помістити свій «Нарис історії української літератури до 1890 р.» чеською мовою і заздалегідь погоджується на його переробку: «Я для Вашого видання міг би подекуди, особливо в початкових розділах, розширити, а у кінцевих розділах можна би значно скоротити» [7, с. 386–387].

Нерідко примірники виданих творів грішили друкарськими помилками, і під час повторного видання письменники дбали про їх усунення. М. Коцюбинський, ознайомившись із альманахом «З потоку життя», у якому було вміщено його збірку «З глибини», побачив прикрі помилки, які спотворювали зміст.

У листі до М. Чернявського від 18 жовтня 1905 р. він указує на них редакторові й звертається з проханням їх спростувати: «В таких маленьких речах, як мої, друкарські помилки часом нищать ціле враження. Отож чи не можна було б зазначити ті помилки. Ось вони. Стор. 206, рядок 3-й згори, замість «до хмари» має бути «бо хмари». Стор. 207, рядок 12-й знизу — замість «И хоч и тепла» має бути: «И хоч тепла». Слово тут зайве: його вставив складач. Не кажу вже про знаки препинання, які в «Утомі» псують дуже. Скрізь після тоді поставлені запятя, чого в оригіналі не було. Дуже досадно» [8, с. 38–39]. Письменник повертається до порушення цього питання, коли дає дозвіл на передрук своїх мініатюр «Хмари», «Утома», «Самотній» у львівській газеті «Світ», про що пише в листі до О. Луцького від 1906 р.: «Очевидячки, я нічого не маю проти передруку в «Світі» моїх нарисів [...]. Прохав би також звернути увагу на друкарські помилки в моїх рисах, зазначені на окремій картці в альманасі («З потоку життя». — А.Н.)» [9, с. 349].

Потужний вплив на процес авторського редагування перевидань мало й становлення літературної мовної норми та вироблення єдиного правопису. Так, відомий український учений-мовознавець І. Огієнко наголошував, що І. Франко «сорок років працював на літературній ниві, і за цей час постійно виробляв для себе зразкову мову, розумів важливість її літературної форми та наполегливо йшов до неї» [10, с. 274]. З огляду на цей аспект авторського редагування зазнала низка його збірників та творів.

Перша збірка письменника «З вершин і низин» (1887 р.) була істотно мовно перероблена під час підготовки до друку другого видання, що вийшло в світ 1893 р. Піддавши твори критичному аналізу, автор у передмові до нового видання пояснює причини такого саморедагування: «Що в моїх давніших віршах мова не все чиста, се ще тим, що легше зрозуміти, що я особисто переходив деякі такі ступені розвитку (а хто в Галичині не переходив їх в тім часі!). [...] На мені в мініатюрі повторилося те, що в великім розмірі бачимо на всій галицько-руській літературі: школа, граматики й спори язикові прибили й закаламутили чистоту народної мови» [11, с. 20–21].

Окрім того, письменник бере орієнтири на нового сучасного читача збірки, відкинувши все те, що «не варто тепер навіть читання, не то передруку» [11, с. 19]. Відчуває письменник недовершеність перших літературних спроб, однак помилки вважає закономірним явищем: «Інакше й не могло бути з писаннями чоловіка, що увійшов на літературне поле молодим і невиробленим» [11, с. 19], — пише він у передмові. Нова поліпшена збірка, на думку митця, виходить у світ, щоб надати сучасникам можливість простежити шлях його творчого зростання, як він зазначає: «Документи моїх тодішніх поглядів, ніж для літературної стійності» [11, с. 20]. Про те, що збірка зазнає, окрім мовно-стилістичних, ще й структурних змін, дізнаємося з листа письменника до М. Драгоманова від 21 квітня 1893 р.: «Я даю туди дещо з друкованого (все те, що було в першій збірці і дещо з газет) і головну масу досі не друкованих віршів, в тім числі і забракованих Вами «Ботокудів», котрих я тепер по довгих

літах прочитав і побачив», що вони де в чому мають інтерес сучасний, не лише як документ, і рішився друкувати їх, повикидавши все особисте і все те, що вже зовсім не стоїть друку [12, с. 389].

«Давнє і нове» 1911 р. — наступна збірка письменника, що стала другим значно збільшеним виданням збірки «Мій Ізмарагд» (1898 р.). Вона не лише змінила назву, а й збагатилася великою кількістю нових творів, «позбраних з давнішніх періодичних видань або окремих брошур, що зробилися бібліографічною рідкістю» [13, с. 405]. У передньому слові до неї І. Франко зазначив, що бажав «зробити се видання не повторенням першого, як було з київським виданням «Зів'ялого листя» [...], але справді новою книжкою, що мала би самостійний літературний інтерес супроти першого видання» [13, с. 185]. Тотожну думку озвучує митець і в замітці львівського тижневика «Неділя» по виході перевидання. Окрім зазначених новацій в обсязі, письменник указав на те, що лише два розділи із тих, які входили в першу збірку, — «По селах», «До Бразилії», «полишено без зміни, розуміється, крім дрібних мовних поправок [...]». У чотирьох розділах пороблено більше або менше значні доповнення» [13, с. 405]. Зокрема, під впливом М. Грушевського, який «схараКТеризував уміщену в першому виданні гостру антирелігійну сатиру «Свята Доместіка», як твір надуманий, а тому нібито невдалий» [14, с. 452], І. Франко робить вставку до нього — уривок із твору давньої літератури, яким підкреслює, що «факти, покладені в основу сатири, він узяв із вірогідних джерел» [14, с. 452]. Так, він пише: «Позволю собі звернути увагу на притчу про закланність, перероблену зі староруського оповідання, на легенду «Свята Доместіка», якої церковнослов'янський епіграф, може, усуне непорозуміння, яке в своїй рецензії на «Мій Ізмарагд» допустив М. Грушевський» [14, с. 410–411].

Збірка І. Франка «Із літ моєї молодості» 1914 р. — це нова мовна редакція ранніх поетичних спроб, до яких письменник ставився дуже критично, бо вони були писані «язичієм» (мішаною російсько-українською мовою), а саме: це поезії, написані протягом 1874–1878 рр.: вірші, які входили до збірки «Балади і розкази» (1876 р.), передрук з періодичних видань «Друг», «Громадський друг», а також твори, досі неопубліковані [13, с. 419].

У передньому слові до збірки письменник стисло окреслив мету випуску в світ своїх давніх творів і суть унесених змін: «Вони (вірші. — А. Н.) [...] кинуть деяке світло на початки моєї поетичної діяльності [...]. Випускаю їх у світ у поправленій та мовно підчищеній формі, не змінюючи, одначе, їх змісту. Тільки до деяких історичних оповідань додаю ті історичні джерела, що послужили їх основою; так само до одного вірша, що являється парафразою одного уступу з послання апостола Павла до коринфян, подаю той уступ у церковнослов'янській мові. Чиню се з педагогічною метою, аби привчити не лише молодіж, але також широку громаду інтелігентних читачів до порівняного студювання поетичних творів [...]» [13, с. 282–283]. Очевидно, знову ж таки пригадуючи неприхильну рецензію М. Грушевського на сатиру «Свята Доместіка», він продовжує: «У чім бачу самотності безпеку перед легкодумними

або й зовсім безмисними осудами, якими так часто наші та й інші критики стрічають незрозумілі для них поетичні твори [...]» [13, с. 282–283].

Не лише збірки, а й окремі твори І. Франка зазнавали авторського редагування в процесі перевидань. Власну історію має поема «Панські жарти», яка входила до згадуваної збірки «З вершин і низин» (1887 р.). Усього цей твір побачив чотири перевидання. Друге видання 1893 р., як і вся збірка, зазнало мовної правки. Третє — окремим відбитком вийшло того ж 1893 р., але вже із доданою віршованою посвятою «Присвята пам'яті мого батька Якова Франка». Найбільшого втручання автора, значних переробок і розширення зазнало четверте видання 1911 р., яке вийшло окремою книжкою у Львові. І. Франко розширив передмову до поеми, пронумерував рядки, перед текстом подав зміст, що складався з заголовків окремих епізодів [15, с. 467–468]. Результати текстологічних досліджень (додані та вилучені фрагменти) представлені в коментарях до твору, який входить до складу другого тому 50-томного зібрання І. Франка (с. 468–474). Вони наявно демонструють факт процесу саморедагування. Сам автор у передмові коротко зупинився на характеристиці внесених правок: «Видаючи тепер своє поетичне оповідання новим, четвертим виданням, я не змінюючи його основи, подаю в тексті поправки й доповнення, де се вважав потрібним. Оповідання розширено із 3912 на 4004 рядків. При сій переробці я старався, крім виправлення мови, докладніше розвинути тему і виправити композицію через докладніше вироблення та заокруглення строфічної будови» [15, с. 8–9].

Повість «Воа constrictor», уперше надрукована 1878 р. в журналі «Громадський друг» та збірках «Дзвін» і «Молот», вийшла у світ окремим виданням у Львові 1884 р. накладом редакції журналу «Зоря». Із цим часописом тоді співробітничав І. Франко, отже, книжка вийшла за безпосередньої участі письменника. Митець провів велику роботу з редагування тексту: вніс стилістичні виправлення, вилучив натуралістичні описи лютування холери в Галичині, а також довгі діалоги, дописав закінчення, яке має принципове значення для розуміння образу головного персонажа Германа Гольдкремера [16, с. 453]. Із конкретними правками, унесеними до тексту, можна детально ознайомитися в 14-му томі повного 50-томного зібрання І. Франка (с. 453–469). Згодом, 1905 року, І. Франко знову береться до переробки твору. Про факт редагування повісті дізнаємося з листа від 26 січня 1905 р. до С. Єфремова, який готував до друку цикл бориславських оповідань письменника: «Не давайте «Воа constrictor», бо я переробляю його зовсім наново» [7, с. 262], — пише митець. Здійснена редакція повісті вийшла окремою книжкою 1907 р. у Львові. У ній письменник значно розширив твір, а саме: «Докладніше змальовано дитинство Германа, введено образ Вольфа [...], зовсім інакше подано образ Рифки та її сім'ї, одруження Германа; їх син тут зветься не Готліб, а Дувідко, відсутня сцена, де Готліб душить батька. Знято також розповідь про Івана Півторака та його сім'ю. Інше й закінчення повісті — Герман гине від випадкового вибуху в штольні» [16, с. 507].

Казка І. Франка «Лис Микита» також бачила п'ять редакцій. Перше видання вийшло 1890 р. Через шість років у Львові виходить друге доповнене й перероблене видання, про друкування якого дізнаємося з листа письменника до А. Кримського, написаного на початку травня 1896 р. Текст зазнав чимало мовностилістичних правок, що наблизили мову твору до тогочасних літературних норм. Видання, як і інші, супроводжувалося післямовою «Хто такий «Лис Микита» і відки родом?», власне, саме в ній автор детально зупинився на суті внесених змін: «Нове видання «Лиса Микити» являється перед читачами значно змінене. Одне те, що невідповідну до духу нашої мови старосвітську правопись перемінено на фонетичну, що дозволяє віддати гнучкість та мелодійність нашої мови [...]; з дев'яти пісень першого видання зробилося дванадцять. І в тих частих, що лишилися з першого видання, мало котра строфка залишилася без зміни, багато дечого пододавано, повигладжувано, повиправлювано. Я дбав про те, щоб мова моєї переробки, не тратячи основного характеру галицько-руського наріччя, все-таки не разила й українців, і наближувалася до тої спільної галичанам і українцям літературної української мови, якої витворення так дуже потрібне для нашого суцільного літературного розвою» [17, с. 67]. До того ж можемо простежити і чітку тенденцію орієнтації на читача, а точніше внесення значних змістових і композиційних втручань у текст твору першого видання у зв'язку зі зміною цільової аудиторії. Письменник пише: «Бажаючи написати книжку для молодіжі, я мусив із старого твору [...] повикидати багато такого, що зовсім не годиться до молодіжі. Натомість я повводив із старих оповідань та з наших людських байок дещо нового, так що загалом у другім виданні моєї переробки [...] вплетено тридцять більших або менших оповідань і уступів» [17, с. 67].

З листа І. Франка від 3 грудня 1901 р. до громадського діяча Галичини, публіциста й педагога В. Білецького дізнаємося про підготовку третього видання, яке з'являється за сприяння «Руського товариства педагогічного» в 1902 р. Воно значно виправлене й уже відкривається передмовою та статтею «Хто такий «Лис Микита» і відки родом?». У авторській передмові зазначено, що поява третього видання зумовлена надзвичайною популярністю твору і що наклад другого видання повністю розійшовся поміж читачів. Хоча митець і «не вважав потрібним розширювати ще далі старе оповідання або перероблювати його часті» [17, с. 57], третє видання не є дослівним повторенням другого. Як пояснював І. Франко, деякі авторські зміни ним були внесені з урахуванням порад своїх учителів та власного мовного чуття. Зокрема, він відзначав: «Я перед друком шліфував і перебудовував не одну строфу, усуваючи дещо таке, що тепер видається менш відповідним або слабшим, і старався довести по змозі до того, щоб оповідання читалося гладко, плавно, було ясне й прозоре, щоб із кожної строфки віяло нашим рідним, українським духом» [17, с. 57].

Четверте видання 1909 р. збагатилося передмовою про його характер, у якій указувалося лише про «дрібні мовні та правописні правки» [17, с. 58]. За життя І. Франка було здійснено й п'яте видання — 1914 р., але відомостей про причетність автора до нього немає.

Працював над удосконаленням власних творів і В. Стефаник, готуючи їх до перевидань, переважно це стосувалося мовного боку новел. Роботу редагування він фактично доручав редакторам, але наполягав на тому, щоб правки обов'язково погоджувалися з ним і не виходили за межі домовленостей.

Однак листування засвідчує існування таких фактів, коли в перевиданнях автор вимушений був повертати своїм творам їх справжнє обличчя. Так, перша збірка новел письменника «Синя книжечка. Образки Василя Стефаника» (1899 р.) налічувала 15 творів, шість із яких («Синя книжечка», «Виводили з села», «Стратився», «У корчмі», «Побожна», «Сама самісінька») уже були друковані 1897 р. у чернівецькій газеті «Праця». При першій публікації тексти цих творів зазнали самовільного втручання з боку редактора часопису В. Будзиновського. Безкомпромісне поводження останнього обурило митця, про що дізнаємося з листа до редактора іншого часопису — «Літературно-Наукового Вістника», О. Маковея від 10 лютого 1898 р. Надсилаючи разом із листом три новели («Засідання», «З міста йдучи», «Вечірня година») до журналу, письменник, узагальнюючи попередній досвід, наперед застерігає редактора: «Якби йшли до друку, то прошу мені нічо не зміняти, хіба похибки орфографічні, або можете змінити бесіду мужицьку на бридшу, літературну. Лиш не всувайте ніяких додатків. Ви не гнівайтесь за такі застереження, бо в «Праці» з моїх образків лихо знає що вийшло, а то лиш через чужі додатки» [18, с. 400]. Отож, готуючи збірку «Синя книжечка» до друку, В. Стефаник поновив редакторські вилучення, ґрунтовно піддав новели виправленням і змінам, про що незаперечно свідчать текстологічні дослідження його автографів.

Новели «Підпис» та «Лист», які увійшли до другої збірки митця «Камінний хрест» 1900 р., також зазнали авторської правки під час передруку з інших видань. Так, новелу «Підпис», уперше надруковану 1899 р. у журналі «Літературно-Науковий Вістник», письменник відредагував для збірки, а саме: «змінив її композицію, посилив соціальне звучання твору» [18, с. 499]. Новела «Лист», яка вперше вийшла в газеті «Праця» 1897 р., також була значно перероблена митцем, він «дав новий, змістом художньо переконливіший варіант» [18, с. 499].

Остання прижиттєва збірка В. Стефаника «Твори», видана 1933 р. ювілейним комітетом у Львові, народжувалася під безпосереднім наглядом автора. До неї входила низка новел митця, що до того входили в три попередні збірки («Дорога», «Мое слово», «Земля»). Редактор видання 1933 р. на прохання письменника наблизив мову його новел до літературної та відкоригував відповідно до існуючих правописних норм. Були зроблені й незначні виправлення в мові персонажів, яка, як відомо, особливо насичена діалектизмами. За допомогою «приспособити покутський діалект в розмовах персонажів» [18, с. 493–494] автор також додатково звертався до відомого мовознавця, професора В. Сімовича, про що дізнаємося з листа В. Стефаника до нього від 16 травня 1922 р.: «Я таки Вас дуже прошу, як у Вас є час, зукраїнізувати мій жаргон» [18, с. 462].

Причину, що спонукала В. Стефаника до авторського редагування мовного боку творів, письменником викладено в 1934 р. в статті «Під вражінням

вистави «Землі», у якій, переймаючись долею своїх інсценізованих образків, він писав: «Я боявся, що страчу і ту невеличку публіку, яку дотепер мав, а найбільше непокоїв мене покутський діалект. Саме він, цей жаргон, тяжкий і негарний [...]. Я вже давніше просив проф. Василя Сімовича, щоби переклав українською мовою мої жаргонові образки» [18, с. 322–323].

Висновки. Чимала кількість як окремих друкованих творів, так і збірок зазнавала авторської правки під час підготовки до перевидань. Увага звернена лише до тих прикладів саморедагування, вказівки на які містяться в листах, а також обґрунтовуються в передмовах чи післямовах до таких творів. Основні зусилля письменників під час авторського редагування перевидань спрямовувалися: на адаптацію творів до вимог нового видання (під час передруку з іншого) щодо цільового призначення та правописних розбіжностей; на корекцію обсягу тексту (скорочення, розширення, доповнення, вилучення слів або фрагментів); шліфування мови й стилю; роботу над прагматикою твору (орієнтація на сучасного читача); усунення друкарських помилок, допущених у попередніх виданнях, поновлення цензурних або редакторських купюр. Нерідко до саморедагування письменники вдавалися і в процесі підготовки творів до перекладів, що визначає перспективи наших майбутніх досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Редакторская подготовка изданий : учеб. / [Антонова С. Г., Васильев В. И., Жарков И. А. та ін.] ; под. ред. С. Г. Антоновой. — М. : Логос, 2004. — 496 с.
2. Тимошик М. С. Книга для автора, редактора, видавця : практ. посіб. / М. С. Тимошик. — К. : Наша культура і наука, 2005. — 560 с.
3. Естетика : підруч. / [за ред. Л. Т. Левчук, Д. Ю. Кучерюк, В. І. Панченко] ; за заг. ред. Л. Т. Левчук. — К. : Вища школа, 1997. — 399 с.
4. Коцюбинський М. М. Твори : [в 7 т.] / М. М. Коцюбинський ; [упоряд. і прим. М. Грицюти]. — К. : Наук. думка, 1974. — Т. 5. : Листи (1886–1904). — 432 с.
5. Журавлі повертаються... : з епістолярної спадщини Богдана Лепкого / [упоряд., авт. передм., прим. і коментарів В. Качкан]. — Львів : Фенікс, 2001. — 920 с.
6. Бовсунівська Т. В. Когнітивна жанрологія і поетика : моногр. / Т. В. Бовсунівська. — К. : ВПЦ «Київ. ун-т», 2010. — 180 с.
7. Франко І. Я. Зібрання творів : [у 50 т.] / І. Я. Франко. — К. : Наук. думка, 1986. — Т. 50 : Листи (1895–1916). — 702 с.
8. Коцюбинський М. М. Твори : [в 7 т.] / М. М. Коцюбинський ; [упоряд. і прим. М. Грицюти]. — К. : Наук. думка, 1975. — Т. 6. : Листи (1905–1909). — 312 с.
9. Коцюбинський М. М. Твори : [в 7 т.] / М. М. Коцюбинський ; [упоряд. і прим. М. Грицюти]. — К. : Наук. думка, 1974. — Т. 2. : Повісті, оповідання. — 382 с.
10. Огієнко І. (Митрополит Іларіон). Історія української літературної мови / [упоряд., авт. передмови і коментарів М. С. Тимошик]. — Вид. 2-ге, випр. — К. : Наша культура і наука, 2004. — 436 с.
11. Франко І. Я. Зібрання творів : [у 50 т.] / І. Я. Франко. — К. : Наук. думка, 1976. — Т. 1 : Поезія. — 496 с.
12. Франко І. Я. Зібрання творів : [у 50 т.] / І. Я. Франко. — К. : Наук. думка, 1986. — Т. 49 : Листи (1886–1894). — 809 с.

13. Франко І. Я. Зібрання творів : [у 50 т.] / І. Я. Франко. — К. : Наук. думка, 1976. — Т. 3 : Поезія. — 447 с.
14. Франко І. Твори : [в 20-ти т.] / І. Я. Франко ; [ред. О. І. Білецький]. — К. : Держ. вид-во худ. літ., 1955. — Т. XVI : Літературно-критичні статті. — 467 с.
15. Франко І. Я. Зібрання творів : [у 50 т.] / І. Я. Франко. — К. : Наук. думка, 1976. — Т. 2 : Поезія. — 543 с.
16. Франко І. Я. Зібрання творів : [у 50 т.] / І. Я. Франко. — К. : Наук. думка, 1979. — Т. 22 : Повісті та оповідання (1904–1913). — 517 с.
17. Франко І. Я. Зібрання творів : [у 50 т.] / І. Я. Франко. — К. : Наук. думка, 1986. — Т. 4 : Поезія. — 480 с.
18. Стефаник В. Твори / В. Стефаник ; [упоряд. та прим. В. М. Лесина, Ф. П. Погребенника]. — К. : Дніпро, 1964. — 551 с.

REFERENCES

1. Antonov S. G., Vasiliev V. I., Zharkov I. A. (2004), Editorial preparation of editions, Logos, Moscow.
2. Tymoshyk M. S. (2005), Book for the author, editor, and publisher. Our culture and science, Kyiv.
3. Levchuk L. T., Kucheryuk D. Yu. and Panchenko V. I. (1997), Esthetics, Higher school, Kyiv.
4. Kotsyubynsky M. M. (1974), Works in 7 volumes, Vol. 5: Letters (1886–1904), Naukova Dumka, Kyiv.
5. Kachkan V. (2001), are coming back ...: from the epistolary heritage of Bogdan Lepky, Feniks, Lviv.
6. Bovsunivska T. (2010), Cognitive genre logic and poetics, Kyiv University, Kyiv.
7. Franco I. Ya. (1986), Collected Works: 50 vol., Vol. 50: Letters (1895–1916), Naukova Dumka, Kyiv.
8. Kotsyubynsky M. M. (1975), Express Yourself: 7 vol., Vol. 6 : Letters (1905–1909), Naukova Dumka, Kyiv.
9. Kotsyubynsky M. M. (1975), Express Yourself: 7 vol., Vol. 2 : Novels and short stories, Naukova Dumka, Kyiv.
10. Ogienko I. (Metropolitan Ilarion) (2004), History of Ukrainian Literary Language, 2nd ed., Our culture and science, Kyiv.
11. Franco I. Ya. (1976), Collected Works: 50 vol., Vol. 1: Poetry, Naukova Dumka, Kyiv.
12. Franco I. Ya. (1986), Collected Works: 50 vol., Vol. 49: Letters (1886–1894), Naukova Dumka, Kyiv.
13. Franco I. Ya. (1976), Collected Works: 50 vol., Vol. 3: Poetry, Naukova Dumka, Kyiv.
14. Franco I. Ya. (1955), Collected Works: 20 vol., Vol. 16: Literary Critiques, State Publishing House of Narrative Literature, Kyiv.
15. Franco I. Ya. (1976), Collected Works: 50 vol., Vol. 2: Poetry, Naukova Dumka, Kyiv.
16. Franco I. Ya. (1979), Collected Works: 50 vol., Vol. 22: Novels and short stories (1904–1913), Naukova Dumka, Kyiv.
17. Franco I. Ya. (1986), Collected Works: 50 vol., Vol. 4: Poetry, Naukova Dumka, Kyiv.
18. Stefanyk V. (1964), Works, Dnipro, Kyiv.

**THE AUTHOR EDITING
AT THE STAGE OF WORKS PREPARING FOR REPUBLISHING**

A. M. Nosko

*Berdyansk State Pedagogical University,
4, Shmidta St., Berdyansk, 71100, Ukraine
noskon@mail.ru*

The article reviews the process of the author editing, as an integral part of the creative process that begins with the conception and does not stop completely even after the publication of works. In particular, the article focuses on the main aspects of Ukrainian writers self-editing process from the end of XIX century to the beginning of XX century (works of Ivan Franko, Mykhailo Kotsyubynsky, Bohdan Lepky, Vasyl Stefanyk) at the stage of preparing their works for republishing. Relying on documentary evidences, recorded by the artists in epistolary inheritance, using memories about the writers and prefaces and epilogues to such publications, all the aspects of editing have been confirmed by the examples, supported by arguments and explanations to the corrections that have been made by the authors themselves.

Keywords: *author editing, creative process, correspondence, republishing, pragmatics, orthography.*

Стаття надійшла до редакції 01.12.2014.

Received 01.12.2014.